

Zadeva C-173/23

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

20. marec 2023

Predložitveno sodišče:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (sodišče za
gospodarske spore št. 1 v Palmi de Mallorci, Španija)

Datum predložitvene odločbe:

10. marec 2023

Tožeča stranka:

Eventmedia Soluciones, S. L.

Tožena stranka:

Air Europa Líneas Aéreas, S. A. U.

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) [Identifikacija predložitvenega sodišča, strank in njihovih
zastopnikov ter njihovih naslovov]

SKLEP

V PALMI DE MALLORCI, desetega marca dva tisoč dvaindvajset.

[...] (ni prevedeno)

DEJANSKO STANJE

PRVIČ.- Gospodarski subjekt EVENTMEDIA SOLUCIONES, S. L., je vložil predlog za začetek poenostavljenega postopka proti gospodarskemu subjektu AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U., na katerega je zadnjenavedeni odgovoril pravočasno in v pravilni obliki.

[...] (ni prevedeno) [nacionalna postopkovna vprašanja]

DRUGIČ.- Stranki v sporu in Ministerio Fiscal (državno tožilstvo) so bili na podlagi sklepa z dne 15. novembra 2022 [...] (ni prevedeno) zaslišani, da bi se v zvezi z dvomi o razlagi prava Unije izrekli o upoštevnosti in, po potrebi, obsegu predloga za sprejetje predhodne odločbe, vložnega pri Sodišču Evropske unije.

TRETIČ.- Če je glede na odgovore na postavljena vprašanja treba opraviti preizkus nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti, se stranke o tem obvestijo, tako da se lahko v zvezi s tem opravi razprava, kot je določeno v sodni praksi Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče).

PRAVNA PODLAGA

PRVIČ.- *Predmet spora o glavni stvari in upoštevna dejstva*

1. Tožeča stranka je vložila tožbo proti letalskemu prevozniku AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U. Zahteva znesek v višini 766 EUR za povračilo škode, nastale zaradi zamude pri letalskem prevozu prtljage, in sicer na podlagi člena 19 Konvencije o poenotenju nekaterih pravil za mednarodni letalski prevoz, podpisane v Montrealu 28. maja 1999 (v nadaljevanju: Montrealska konvencija).

2. Tožeča stranka svoj zahtevek uveljavlja kot prevzemnica terjatve. Tožbi je priložila pogodbo o odstopu terjatve s potnikom, ki je utrpel posledice zamude pri dostavi prtljage na letu UX63 iz Madrida v Cancún (Mehika).

3. Toženi letalski prevoznik je odgovoril na tožbo in nasprotuje zahtevku. Ne zanika resničnosti zamude pri dostavi prtljage, čeprav zanika njeno trajanje, zato je podano dejansko stanje, ki bi lahko pomenilo odgovornost za zamudo pri prevozu prtljage v skladu s členom 19 Montrealske konvencije.

Izpodbija se procesno upravičenje, ker naj ne bi prišlo do pravno veljavnega odstopa terjatve, saj naj bi bila kršena prepoved prenosa pravic, ki jih ima potnik, določena v klavzuli 15(1) splošnih prevoznih pogojev.

4. Sodišče je v postopku zaslišanja strank [...] (ni prevedeno) izpostavilo dvome o razlagi, ki jih ima glede uporabe prava Unije. Natančneje, glede obsega preizkusa nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti v skladu z Direktivo 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih in sodno prakso Sodišča Evropske unije v primeru, kakršen je ta, v katerem prevzemnik, ki vloži tožbo v postopku, nima statusa potrošnika.

5. Letalski prevoznik AIR EUROPA je deloma naklonjen vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Menil je, da dialog med sodiščema v zvezi s pogodbeno naravo pravic, ki jih ima potnik v skladu z Montrealsko konvencijo, ni potreben. Sodišče Evropske unije naj bi o tem vprašanju že odločilo v sodbi z dne 17. februarja 2016 (zadeva C-429/14). V zvezi s tem naj torej ne bi bilo dvomov o razlagi, ki bi upravičevali predložitev vprašanja za predhodno odločanje.

Sodišče glede na navedbe letalskega prevoznika meni, da Sodišču Evropske unije v zvezi s tem ni treba predložiti predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Interes za ugotovitev, ali je v skladu z ureditvijo iz člena 19 Montrealske konvencije odgovornost prevoznika za zamudo pri dostavi prtljage pogodbene narave ali ne, izhaja iz dejstva, da klavzula 15(1) splošnih prevoznih pogojev prepoveduje prenos pravic, ki jih ima potnik na podlagi pogodbe o prevozu.

To sodišče še vedno dvomi o pravici do odškodnine iz člena 7(1) v povezavi s členom 5(1)(c) Uredbe (ES) št. 261/2004. Ta odškodnina ustreza sistemu objektivne odgovornosti za samo „težavo“ ali „nevšečnost“, ki nastane zaradi zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude leta. Združljiva je s katero koli drugo dodatno odškodnino (člen 12 Uredbe (ES) št. 261/2004). Gre za objektivno odgovornost letalskega prevoznika zunaj okvira dejanske kršitve pogodbe o prevozu, brez poseganja v dejstvo, da mu ni treba plačati odškodnine, „če lahko dokaže“, da so za odpoved, zavrnitev vkrcanja ali veliko zamudo „krive izredne razmere, katerim se ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi“ (člen 5(3) Uredbe (ES) št. 261/2004).

Vendar – čeprav člena 39 in 40 Montrealske konvencije določata, da določbe te konvencije veljajo tudi za dejanskega prevoznika – je odgovornost iz člena 19 za primere zamude pri prevozu prtljage, ki je podlaga za odškodninsko tožbo, nedvomno pogodbene narave in izhaja iz kršitve pogodbe o prevozu. V skladu z določbami člena 17(3) potniku omogoča, da „proti prevozniku uveljavlja pravice, ki izhajajo iz pogodbe o prevozu“, čeprav, kot je določeno v členu 29(1), ob upoštevanju pogojev in omejitev odgovornosti, določenih v Montrealski konvenciji.

Zato sodišče kljub temu, da sam člen 29 Montrealske konvencije pri urejanju podlage za zahteve v skladu s to konvencije jasno določa, da ne posega v vprašanja, „kdo so osebe, ki imajo pravico tožiti, in kakšne so njihove pravice“, za razliko od pravice do odškodnine iz člena 7 Uredbe (ES) št. 261/2004, meni, da tožba, predvidena v členu 19 Montrealske konvencije za primere zamude pri prevozu prtljage, temelji na kršitvi pogodbe o prevozu. Torej na odstop odškodninske terjatve vpliva prepoved prenosa, določena v klavzuli 15 splošnih pogojev pogodbe o prevozu.

Ker se šteje, da so v zvezi s potnikom potrošnikom podani dejanski in pravni elementi za presojo, da je pogoj nepošten, so tako dvomi glede razlage prava Unije omejeni na vidike, ki se nanašajo na obseg preizkusa nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti.

Toženi letalski prevoznik AIR EUROPA v zvezi s tem vprašanjem ob sklicevanju na pravne predpise in špansko sodno prakso ter sodno prakso Sodišča Evropske unije trdi, da ni treba opraviti preizkusa nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti za zaščito potrošnikov in uporabnikov. Skratka, za preizkus po uradni dolžnosti naj bi se zahtevalo, da je potrošnik stranka v postopku. V obravnavani zadevi pa je

tožbo vložil prevzemnik pravice, na katerega naj potnikov status potrošnika s prenosom terjatve ne bi prešel. Poudarja, da ne gre za odstop pogodbe, temveč za odstop terjatve, s čimer naj bi bila kršena prepoved prenosa, določena v klavzuli 15(1) splošnih pogojev pogodbe.

6. Državno tožilstvo je podalo mnenje, v katerem je izrazilo svoje stališče.

Menilo je, da predlog za predhodno odločanje ni potreben, saj je menilo, da obstajajo pravne in dejanske okoliščine, na podlagi katerih je mogoče šteti, da je pogoj nepošten, zato bi moralo sodišče v skladu s sodno prakso Sodišča Evropske unije po uradni dolžnosti preizkusiti pogoj, ki prepoveduje prenos pravic potnika, ter odpraviti obstoječe neravnovesje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom.

To stališče je v neskladju s stališčem, ki je bilo zastopano v poenostavljenem postopku št. 564/22 pred istim sodiščem, v katerem je bil vložen predlog za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču (zadeva C-11/23), ki je trenutno v postopku odločanja o dopustnosti.

Državno tožilstvo je v navedeni zadevi menilo, da predložitev vprašanja za predhodno odločanje ni potrebna, ker naj pogoja ne bi bilo mogoče preizkusiti po uradni dolžnosti, saj potrošnik, ki je odstopil svojo terjatev, ni stranka v postopku. Menilo je, da prevzemnik kot subjekt, specializiran za zahteve v zračnem prevozu, nima statusa potrošnika ali uporabnika. V podporo svojemu stališču se je sklicevalo na sklep Tribunal Supremo español, Sala Primera (vrhovno sodišče, prvi senat, Španija) z dne 30. maja 2018 (rec. 47/18), ki je menilo, da se pri odstopu terjatve status potrošnika ne prenese, kot da bi bil vezan na terjatev, in da zato prevzemnik nima pravnega statusa potrošnika v skladu s členom 3(1) RDL 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Consumidores y Usuarios (kraljeva zakonska uredba 1/2007 z dne 16. novembra 2007 o spremembi splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov).

DRUGIČ.- *Upoštevne pravne določbe*

1. Sodišče Evropske unije navaja, da je za zagotovitev varstva potrošnikov in uporabnikov, ki se želi doseči z Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih, in ob enotni razlagi členov 6(1) in 7(1) te direktive neenak položaj med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom mogoče izravnati samo s pozitivnim posredovanjem (sodbi z dne 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, točka 48, in z dne 17. maja 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, točka 28). Tako mora nacionalno sodišče, takoj ko razpolaga s pravnimi in dejanskimi elementi, ki so za to potrebni, po uradni dolžnosti presoditi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13 (sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Factoring, C-51/17, EU:C:2018:750, točka 87).

Sodišče Evropske unije je svojo sodno prakso izpopolnilo s tem, da je nacionalnemu sodišču navedlo, kdaj in pod katerimi pogoji mora opraviti nadzor:

- nadzor je omejen na pogodbene pogoje, katerih nepoštenost se lahko ugotovi na podlagi pravnih in dejanskih elementov iz spisa, s katerim razpolaga nacionalno sodišče (sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točki 46 in 47);
- pri nadzoru po uradni dolžnosti je treba upoštevati načelo dispozitivnosti in načelo *ne ultra petita*, omejen pa mora biti na določbe, ki se izpodbijajo v postopku ali so povezane s predmetom spora, kot so ga opredelile stranke;
- nacionalno sodišče mora po uradni dolžnosti sprejeti pripravljalne ukrepe, če pravni in dejanski elementi, ki so že v spisu, vzbujajo dvom o poštenosti zadevnega pogoja (sodba z dne 11. marca 2020, Györgyné Lintner/UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, točka 38);
- nacionalno sodišče mora po tem, ko na podlagi presoje po uradni dolžnosti ugotovi, da je pogoj nepošten, „praviloma obvestiti stranke v postopku in jih pozvati, naj o tem kontradiktorno razpravljajo na način, ki ga v zvezi s tem določajo nacionalna postopkovna pravila“ (glej v tem smislu sodbe z dne 21. februarja 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, točki 31 in 32; z dne 7. novembra 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 in C-483/18, EU:C:2019:930, točka 70, in z dne 11. marca 2020, Györgyné Lintner/UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, točka 42);
- pozitivno posredovanje nacionalnega sodišča predpostavlja, da je ena od pogodbenih strank sprožila sodni postopek (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 63);
- nacionalnemu sodišču na podlagi Direktive 93/13 ni treba izključiti uporabe takšnih pogodbenih pogojev, če potrošnik po opozorilu navedenega sodišča ne uveljavlja, da je ta pogoj nepošten in nezavezujoč (sodba Sodišča z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 33).

TRETJIČ.- *Obrazložitev odločbe*

1. Letalski prevoznik trdi, da prevzemnik terjatve nima procesnega upravičenja za vložitev tožbe, pri čemer se sklicuje na ničnost in neučinkovitost prenosa, ker naj bi bil opravljen v nasprotju s klavzulo 15(1) splošnih pogodbenih pogojev.

Ta klavzula določa:

„Odgovornost družbe AIR EUROPA in katerega koli prevoznika v skladu s členom 1 je določena s prevoznimi pogoji prevoznika, ki je izdal vozovnico, če ni določeno drugače. Pravice, ki jih ima potnik, so zelo osebne narave in prenos teh pravic ni dovoljen.“

Predložitveno sodišče po preučitvi klavzule 15(1), vključene v splošne pogodbene pogoje letalskega prevoznika, meni, da ima na voljo dovolj pravnih in dejanskih elementov, da lahko opravi vsebinski nadzor nad klavzulo in po kontradiktorni razpravi ugotovi, da je nepoštena.

O tej klavzuli se stranki nista dogovorili posamično, temveč je bila vnaprej določena za večino pogodb. Poleg tega očitno v nasprotju z zahtevami dobre vere v škodo potrošnika in uporabnika povzroča znatno neravnovesje v pravicah in obveznostih strank, ki izhajajo iz pogodbe o prevozu. Omejitev pravic potrošnika in uporabnika, da prenese svoje pravice pod pogoji, določenimi v členu 1112 Código Civil (civilni zakonik) (člena 82(1) in 86(7) Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kraljeva zakonska uredba 1/2007 z dne 16. novembra 2007 o spremembi splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov ter drugih dopolnilnih zakonov)), je uvedena brez kakršne koli utemeljitve.

Pri nadzoru po uradni dolžnosti pa bi se upoštevalo načelo dispozitivnosti in načelo skladnosti, nanašal pa bi se na neizpodbijano klavzulo, ki je povezana s predmetom spora. Tak nadzor je potreben, ker je v skladu z zadevno klavzulo vprašljivo procesno upravičenje prevzemnika terjatve za vložitev tožbe.

Vendar se postopek ni začel na zahtevo potrošnika, temveč prevzemnika terjatve, ki nima statusa potrošnika. Zato poleg težav z izpolnjevanjem zahteve iz sodbe z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 63, da mora postopek sprožiti pogodbeni stranka, tudi ni bilo mogoče upoštevati volje potrošnika s tem, da bi ga sodišče opozorilo in preverilo njegovo stališče, ali želi uveljavljati dejstvo, da je ta pogoj nepošten in nezavezujoč (sodba Sodišča z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 33).

Ker je letalski prevoznik v zvezi z odškodninskim zahtevkom za zamudo pri prevozu prtljage iz člena 19 Montrealske konvencije izpodbijal procesno upravičenje prevzemnika terjatve zaradi prepovedi prenosa v pogodbi o prevozu, je treba Sodišču Evropske unije predložiti ta predlog za sprejetje predhodne odločbe. Namenjen je pojasnitvi nekaterih vidikov v zvezi s sodno prakso Sodišča pri razlagi členov 6(1) in 7(1) Direktive 93/12/EGS, ki ureja preizkus nepoštenih pogojev v pogodbah, sklenjenih s potrošniki in uporabniki, po uradni dolžnosti.

To so razlogi, ki utemeljujejo predložitev naslednjih vprašanj za predhodno odločanje Sodišču Evropske unije, ki jamči za enotno razlago in uporabo prava Unije.

IZREK

Glede na navedeno se sklene, da se Sodišču Evropske unije predložita ti vprašanji za predhodno odločanje:

1. Ali je treba člena 6(1) in 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi za povrnitev škode, nastale zaradi zamude pri prevozu prtljage, v skladu s členom 19 Montrealske konvencije, po uradni dolžnosti opraviti nadzor nad morebitno nepoštenostjo klavzule, vključene v pogodbo o prevozu, ki potniku ne dovoljuje prenosa njegovih pravic, če zahtevek vloži prevzemnik, ki za razliko od prenositelja nima statusa potrošnika in uporabnika?

2. Če je treba opraviti nadzor po uradni dolžnosti, ali je mogoče dolžnost obveščanja potrošnika in ugotavljanja, ali uveljavlja nepoštenost pogoja ali pa z njim soglaša, opustiti ob upoštevanju konkludentnega ravnanja, da je svojo terjatev prenesel v nasprotju z morebitno nepoštenim pogojem, ki ne dopušča prenosa terjatve?

[...] (ni prevedeno) [Opozorilo Sodišču, da sta ti vprašanji zelo podobni tretjemu in četrtemu vprašanju za predhodno odločanje v zadevi C-11/23. V navedeni zadevi sta bili postavljeni podredno, v obravnavani zadevi pa sta postavljeni primarno].

Postopek se prekine, dokler Sodišče Evropske unije ne odloči o predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) [Končne postopkovne navedbe in podpis]